

Vraag nr. 33
van 19 november 2004
van de heer JOS STASSEN

Schooldoorlichtingen leerplichtonderwijs – Evaluatie

Voor veel basis- en secundaire scholen vormt de periode van doorlichting door de bevoegde diensten een vrij stresserende periode. Meer dan de inspectie – de controle van administratieve gegevens – beschouwen de onderwijsinstellingen de periodieke doorlichting als een evaluatie en beoordeling van hun didactische en pedagogische capaciteiten en resultaten.

1. Algemeen : wat zijn de beleidsdoelstellingen om het systeem van doorlichting te organiseren in het leerplichtonderwijs ?
2. Op basis van welke decreetgeving wordt de doorlichting in het basis- en secundair onderwijs georganiseerd ?
3. Welke vormen van doorlichting (algemeen, GOK, ...) bestaan er in het basis- en secundair onderwijs ?
4. Hoe worden de verschillende doorlichtingen en doorlichtingsvormen georganiseerd in het basis- en secundair onderwijs ?
 - a) Door welke diensten ?
 - b) Met welke frequentie per schoolinstelling ?
 - c) Hoe worden de gegevens verwerkt ?
5. Wat gebeurt er met de resultaten van de doorlichting ?

M.b.t. de onderwijsinstellingen zelf

- a) Hoe worden de onderwijsinstellingen (directie, inrichtende macht, ...) op de hoogte gesteld van de resultaten van de doorlichting ?
- b) Hoe wordt de opvolging van de doorlichting ten aanzien van de individuele onderwijsinstelling georganiseerd ?

- c) Wat gebeurt er met onderwijsinstellingen die een problematische doorlichting hebben afgeleverd ?

Beleidsmatig

- d) Hoe worden de (globale) resultaten van de doorlichting verwerkt zodanig dat hier (beleids)conclusies uit kunnen worden getrokken ?
6. Hoeveel scholen – basis- en secundaire scholen – werden de laatste drie jaar (2001, 2002, 2003) doorgelicht ?

Wat zijn de (globale) resultaten van deze doorlichting ?
7. Welke conclusies in verband met de kwaliteit van het "scholenlandschap" trekt de minister uit de evaluatie van de doorlichting ?
8. Welke beleidsconclusies (aanpassing decreetgeving, organisatie, ...) trekt de minister uit de evaluatie van de doorlichting ?

Antwoord

1. Beleidsdoelstellingen m.b.t. schooldoorlichtingen in het leerplichtonderwijs

Onder doorlichtingen wordt een systematisch onderzoek m.b.t. de werking van de school bedoeld op basis van documenten, school- en klasbezoeken en gesprekken met alle schoolbetrokken actoren (bestuur, directie, leerkrachten, leerlingen, ouders ...). De doorlichting wordt uitgevoerd door een team van inspecteurs.

Daarnaast is in decreten en in de onderwijsregulering bepaald welke andere controles tijdens of aansluitend bij de doorlichting moeten worden uitgevoerd (zie vraag 2). In dat verband controleert de inspectie tijdens de doorlichting ook de organisatie van het risicobeheersingsbeleid (veiligheid, hygiëne en woonbaarheid) en het naleven van andere wettelijke bepalingen.

De doorlichting resulteert in een beleidsrelevant verslag waaruit blijkt of en in welke mate

de school haar maatschappelijke doelstellingen realiseert. Concreet betekent dit dat op basis van de doorlichtingen een antwoord kan gegeven worden op vragen m.b.t. de realisatie van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen, rekening houdende met de schoolcontext en de leerlingenkenmerken (OD XIV), m.b.t. het voldoen aan de decretale financierings- en subsidiëringsvoorwaarden en m.b.t. het voldoen aan andere regelgeving die voor scholen geldt.

2. Decretale basis

Het decreet van 17 juli 1991 betreffende de inspectie, Dienst voor Onderwijsontwikkeling en pedagogische begeleiding vormt de rechtsgrond voor de werking van de inspectie. De operationalisering van deze rechtsgrond wordt geregeld in twee besluiten van 2 februari 1999, namelijk het "besluit van de Vlaamse Regering betreffende de wijze waarop sommige bevoegdheden van de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap worden uitgevoerd" en het "besluit van de Vlaamse Regering betreffende de werking en de organisatie van het paritair college van onderwijsinspecteurs belast met het advies betreffende de opheffing van de erkenning van een school of een vestigingsplaats ervan, een onderwijsinstelling of een onderdeel ervan."

3. Vormen van doorlichting

Op dit ogenblik bestaat er maar één vorm van doorlichting, zoals boven omschreven. De inspectie voert echter nog andere onderzoeken uit in scholen op basis van opdrachten die haar juridisch zijn toegewezen. In die zin legt het gelijke-onderwijskansendecreet een externe evaluatie door de onderwijsinspectie op voor dit schooljaar bij alle scholen die zogenaamde GOK-ondersteuning genieten.

Andere onderzoeksopdrachten hebben te maken met tijdelijke experimenten (bv. Accent op Talent, experimenten in het deeltijds kunstonderwijs, ...) en projecten (onder meer onderwijsvoorrang in het buitengewoon onderwijs, Rand- en taalgrensgemeenten). Het zogenaamde Ensordecreet heeft immers bepaald dat dergelijke experimenten door de inspectie moeten beoordeeld worden.

4. Organisatie van de doorlichtingen

- a) Verantwoordelijke instantie: de doorlichtingen worden georganiseerd onder de verantwoordelijkheid van de onderwijsinspectie.
- b) Frequentie: in principe wordt een doorlichtingscyclus gespreid over zes jaar. Iedere school wordt binnen een dergelijke cyclus doorgelicht. Dit principe wordt echter doorgekruist door nieuwe opdrachten: de omvang van de GOK-evaluatie (voor basisonderwijs gaat het bv. over meer dan 1.800 scholen) vergt immers een aanpassing van de vooropgestelde norm van een zesjarige cyclus, zodat de lopende cyclus ongeveer één werkJaar langer in beslag zal nemen.
- c) De gegevens van een doorlichting worden verwerkt in een verslag dat aan de school (i.c. schoolbestuur en directie) wordt aangeboden. Dit verslag valt onder de toepassing van de regelgeving betreffende openbaarheid van bestuur: alle geïnteresseerden kunnen een kopie van dit verslag opvragen bij de bevoegde administratie.

5. Opvolging

- a) Informatie aan directie, bestuur,...: het antwoord is al vervat in het antwoord op vraag 4 c).
- b) Verdere opvolging
 - Wanneer de inspectie vaststelt dat de school/de instelling tekort schiet voor bepaalde aspecten bij de uitvoering van haar maatschappelijke opdracht (bv. wanneer niet kan gewaarborgd worden dat de school bepaalde eindtermen bij haar leerlingen kan realiseren, wanneer de organisatie van het risicobeheersingsbeleid niet voldoet of wanneer bepaalde regelgeving niet correct wordt nageleefd), dan zal de inspectie een gunstig advies beperkt in de tijd formuleren. In het hiervoor vermelde besluit (BVR 02-02-1999) wordt bepaald hoe daarbij de periode wordt bepaald hoe daarbij de tekorten moeten worden weggewerkt en in welke procedures er is voorzien voor het schoolbestuur (inrichtingshoofd) om een gemotiveerd

tegenvoorstel te formuleren. In dat geval zal de inspectie na de vooropgestelde periode controleren of de school in voldoende mate kan aantonen dat de vermelde tekorten zijn weggewerkt.

- Daarnaast worden doorgelichte scholen in principe binnen drie jaar volgend op een doorlichting opnieuw bezocht door de onderwijsinspectie om het schoolspecifieke ontwikkelingstraject vast te stellen.

c) Problematische doorlichting

Wanneer de inspectie vaststelt dat de school ernstig tekort schiet bij de uitvoering van haar maatschappelijke opdracht (bv. wanneer niet kan gewaarborgd worden dat de school de eindtermen bij haar leerlingen kan realiseren rekening houdende met de schoolcontext en de leerlingenkenmerken), dan zal de inspectie verplicht zijn een ongunstig advies te formuleren. Na een ongunstig advies zal dan een nieuw onderzoek worden gevoerd door een paritair inspectieteam: deze procedure is juridisch vastgelegd in de besluiten van 2 februari 1999 waarover sprake in het antwoord op vraag 2.

d) Beleidsconclusies m.b.t. globale resultaten van de doorlichting

De onderwijsinspectie is ertoe gehouden om jaarlijks een verslag uit te brengen over de toestand van het onderwijs. Dit jaarverslag wordt – zoals decretaal bepaald – toegezonden aan de voorzitter van het Vlaams Parlement. De leden van de parlementaire commissie voor Onderwijs ontvangen dit verslag eveneens. In voorgaande jaren werd de onderwijsinspectie door de Onderwijscommissie overigens uitgenodigd om dit verslag te komen toelichten.

6. Aantal doorgelichte scholen

a) Basisonderwijs

- 2001-2002: 366 (356 gewoon basisonderwijs en 10 BuO)
- 2002-2003: 394 (379 gewoon basisonderwijs en 15 BuO)

- 2003-2004: 370 (339 gewoon basisonderwijs en 31 BuO)

b. Secundair onderwijs

- 2001-2002:
 1. voltijds: 132
 2. deeltijds beroepsonderwijs: 10
 3. buitengewoon: 9
- 2002-2003:
 1. voltijds: 116
 2. deeltijds beroepsonderwijs: 6
 3. buitengewoon: 5
- 2003-2004:
 1. voltijds: 122
 2. deeltijds beroepsonderwijs: 9
 3. buitengewoon: 20

Wat de globale resultaten van deze doorlichting betreft, wordt verwezen naar de jaarverslagen van de onderwijsinspectie, verschenen onder de titel "Onderwijsspiegel" in februari 2003 en februari 2004. In februari 2004 zal in principe het verslag over het werkjaar 2003-2004 verschijnen.

7. Conclusies in verband met de kwaliteit van het scholenlandschap

Algemeen kan gesteld worden dat de kwaliteit van het onderwijs in Vlaanderen voor de verschillende onderwijsniveaus hoogstaand is. Dit doet geen afbreuk aan vaststellingen ten aanzien van specifieke scholen waarbij tekorten werden vastgesteld. Het Vlaamse onderwijs blijft veeleer kennisgericht functioneren en kampt niet zelden met problemen op het vlak van infrastructuur.

Globaal beschouwd geldt dit "kennisgericht functioneren" ook voor het basisonderwijs.

Schoolteams leggen, vanuit hun pedagogisch project en vanuit de aanpak en de organisatie van de onderwijsleersituatie (autonomie van de school), de nadruk op technisch-cognitieve vaardigheden. Dit betekent niet dat de andere

componenten van de persoonlijkheidsontwikkeling uit het oog worden verloren. De Vlaamse scholen streven bij hun leerlingen een brede vorming na. De scholen groeien dan ook meer en meer naar zorgbrede scholen. De beleidsmaatregelen op dat vlak zijn door de scholen ervaren als sterke impulsen.

Scholen groeien ook sterker in hun autonomie. Die autonomie laat een meer innovatiegericht schoolbeleid toe. Toch geldt deze vaststelling niet op gelijke wijze voor alle scholen: tussen scholen bestaan grote verschillen. De wijze waarop scholen gebruik maken van hun autonomie kan erg verschillen. In die zin kan gesteld worden dat het concept van de eindtermen ingang heeft gevonden, maar dat de realisatie ervan met verschillende snelheden verloopt.

Rekening houdende met deze vaststellingen m.b.t. de verschillen tussen scholen, kunnen we toch ook vaststellen dat scholen meer en meer zelf verantwoordelijkheid opnemen voor de eigen kwaliteitszorg. Dit is mijns inziens het logische gevolg van de wijze van inspecteren: de onderwijsinspectie confronteert scholen immers met de kernvraag of ze "doen wat ze zeggen te willen doen". Scholen worden via deze veeleer confronterende aanpak gestimuleerd om meer werk te maken van een eigen kwaliteitszorgbeleid.

8. Beleidsconclusies ten aanzien van schooldoorlichtingen

De methode van doorlichten mag beschouwd worden als een krachtig instrument om op systematische wijze het onderwijsbeleid te stimuleren en te inspireren. Doorlichtingen zijn in die zin noodzakelijke stimuli voor de scholen zelf om hun eigen onderwijskundig beleid dynamisch te onderhouden en bij te sturen. Voor de onderwijsoverheid leveren ze noodzakelijke kennis op m.b.t. de wijze waarop scholen uitdagingen aangaan en m.b.t. kansen en knelpunten in het onderwijsveld.